

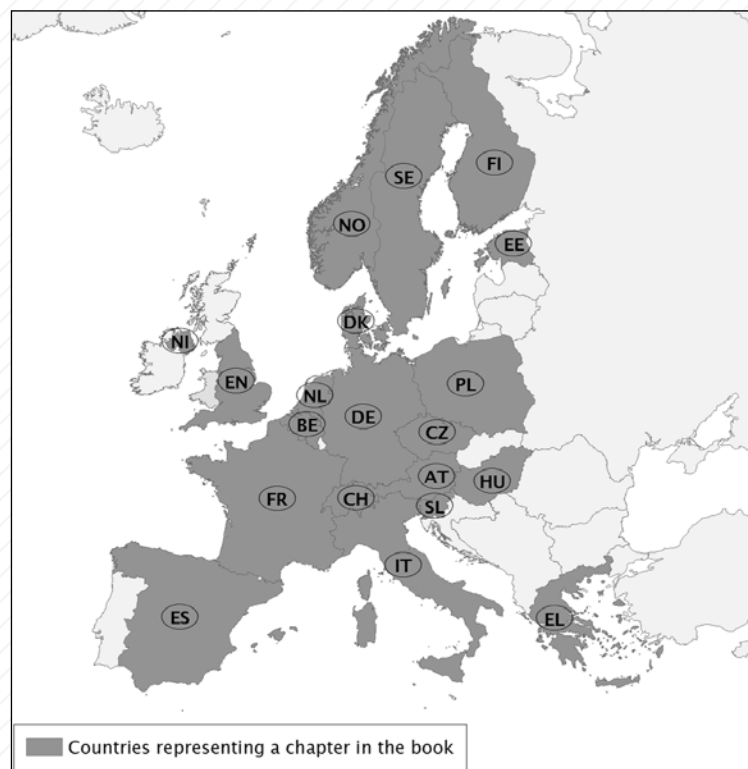
Wetenschap&Onderzoek

Samenwerking maakt Nederland uniek Sportverenigingen in Europa

Sportverenigingen staan in de maand september volop in de belangstelling. Niet alleen zijn de competities weer in volle gang, ook staan in diverse beleidsgrmedia de beleidsmatige prestaties en de toekomst van de sportvereniging centraal. De hele wereld lijkt de sportvereniging te omarmen als belangrijke partner en essentieel onderdeel in het lokale, nationale en Europese sportlandschap. Maar kunnen verenigingen in Europa die rol aan? En waar 'staat' de Nederlandse sportvereniging eigenlijk, in Europees verband?

DOOR REMCO HOEKMAN EN HAROLD VAN DER WERFF (MULIER INSTITUUT)

FIGUUR 1 DE TWINTIG LANDEN DIE MET EEN HOOFDSTUK ZIJN VERTEGENWOORDIGD IN DE PUBLICATIE *SPORT CLUBS IN EUROPE*.

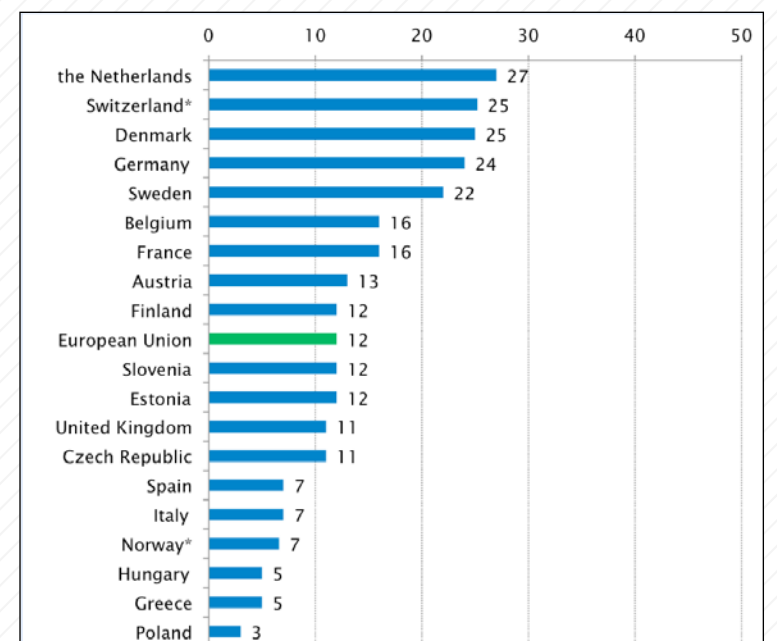
Sportverenigingen nemen een belangrijke plaats in in de Europese sportgeschiedenis. Hoewel landen in Europa verschillen in hun sociale, culturele en politieke achtergrond, delen ze in grote lijnen dezelfde ontstaansgeschiedenis van sportverenigingen. De eerste sportverenigingen in Europa hadden een sterke link met het

leger, zoals scherm-, schiet- en paardrijdverenigingen. Daarnaast werd de ontwikkeling van sportverenigingen beïnvloed door drie stromingen: (1) 'sport' uit Engeland met het idee van competitie, (2) 'turnen' uit Duitsland gericht op het lichaam en gezondheid, en (3) 'gymnastiek' uit Zweden met specifieke oefeningen om het lichaam te trainen. De huidige sportssystemen in de diverse landen in Europa vormen veelal een mix van deze drie stromingen. Dat geldt ook voor Nederland.

Sportvereniging in beleid en maatschappij

In alle Europese landen worden de sportverenigingen door de overheid ondersteund. Deze

FIGUUR 2 SPORTDEELNAME IN VERENIGINGSVERBAND (15 JAAR EN OUDER) UIT EUROBAROMETER 2014.

Bron: Special Eurobarometer 412 "Sport and physical activity" (European Commission 2014); Norway (Norsk Monitor 2011) and Switzerland, people 15-74 years old (Lamprecht et al. 2014).

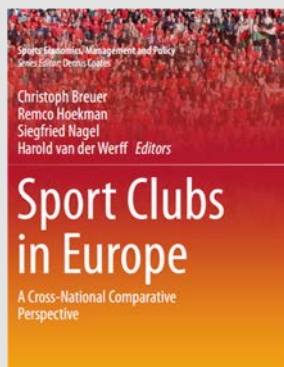
steun is vooral gerelateerd aan het beschikbaar stellen van sportaccommodaties tegen een sterk gereduceerd tarief. Dit sluit aan bij de Europese 'Sport for All'-charter waarin is opgenomen dat de overheid de taak heeft om sport te faciliteren. De positie die sportverenigingen verder in het beleid innemen, lijkt samen te hangen met de mate waarin sportverenigingen in het land aanwezig zijn en het aandeel van de bevolking dat lid is van een sportvereniging. In landen waar meer verenigingen aanwezig zijn, en een groter aandeel van de bevolking lid is van een sportvereniging, zijn sportverenigingen sterker verankerd in het lokale beleid.

Dat geldt met name voor landen als Denemarken, Duitsland en Nederland. Door de hoge deel-

name aan verenigingssport in Nederland (zie figuur 2) en de dichtheid van sportverenigingen, zijn sportverenigingen in Nederland prominent aanwezig, zowel in het beleid als in de maatschappij. In Nederland zijn sportverenigingen, meer dan in andere landen, gesprekspartner bij de ontwikkeling van sportbeleid op lokaal niveau en zetten ze zich in om beleidsdoelen van gemeenten te realiseren. De samenwerking tussen publieke partijen, vrijwillige organisaties en private organisaties maakt Nederland uniek in Europees perspectief. Vooral in Zuid- en Oost-Europese landen is die samenwerking verre van vanzelfsprekend. Verenigingen in die landen zijn meer gesloten en richten zich veel meer op de prestatiesport en minder op recreatiesport, laat

Te veel op het bordje leggen van de sportvereniging brengt een afbreukrisico met zich mee

SPORT CLUBS IN EUROPE

Dit artikel is gebaseerd op de uitgave *Sport Clubs in Europe*, die op 12 september in Brussel werd gepresenteerd bij het ENGSO Forum ter afsluiting van de eerste Europese Sportweek (zie <http://ec.europa.eu/sport/week/>). In het boek worden de kenmerken van sportverenigingen in twintig Europese landen vergeleken en wordt hun rol in de maatschappij en in de nationale sportinfrastructuur belicht. De auteurs gaan onder meer in op de positie van sportverenigingen, de rol die zij in beleid en

samenleving vervullen en welke factoren invloed hebben op de ontwikkeling van sportverenigingen. Remco Hoekman en Harold van der Werff hebben vanuit het Mulier Instituut de redactie gevoerd, samen met Christoph Breuer, vanuit Sporthochschule Köln, en Siegfried Nagel, vanuit de University of Bern.

Titel: *Sport Clubs in Europe. A Cross-National Comparative Perspective*

Auteurs: Breuer, Hoekman, Nagel & Van der Werff (red.)

Uitgegeven door: Springer, New York (2015)

ISBN 978-3-319-17634-5

Bestellen: <http://www.springer.com/fr/book/9783319176345>

staan op andere maatschappelijke taken. In Noord-Europese landen is die verbreding wel zichtbaar, en vinden ook meer proactief discussies plaats over de financiering van sportverenigingen, het takenpakket van die verenigingen en bijvoorbeeld de inzet van professionals. Nederland loopt daarin zeker niet achterop in de ontwikkelingen en blaast zijn partijtje mee in het initiëren van veranderingen.

De strijd om het voortbestaan

Door de economische recessie neemt in Nederland, maar ook in de rest van Europa, het belang van

samenwerking toe en wordt nog meer dan in het verleden gekeken naar sportverenigingen en private organisaties om een rol te spelen in het speelveld van de sport en in de uitvoering van het sportbeleid. Toch blijven sportverenigingen vooral vrijwillige organisaties. We stellen voor Europa breed vast dat de professionalisering van sportverenigingen met de aanstelling van betaalde krachten nog relatief in de kinderschoenen staat (al wordt er in landen als Zwitserland, Finland, Italië, Zweden en Noorwegen druk geëxperimenteerd met betaald kader). Verenigingen zijn en blijven sterk afhankelijk van

inkomsten van leden, al zijn er ook landen (Zweden en Oostenrijk) waar verenigingen aanspraak kunnen maken op 'Lotto-gelden'. Zorgen om hun voortbestaan is nog iets wat verenigingen in Europa bindt. In sommige landen (Oostenrijk, Tsjechië en Nederland) werpt het dalend geboortetal nieuwe vragen op, in andere landen (Zweden en Zwitserland) is vooral het boeien en binden van leden een uitdaging, zeker voor kleinere verenigingen.

Uitdagingen voor de toekomst

Nu sportverenigingen meer en meer beleidsuitvoerder worden, zoals bijvoorbeeld in Nederland, België en Noord-Ierland het geval is, wordt meer van hen gevraagd dan enkel het organiseren van een sportactiviteit. De vraag is in hoeverre sportverenigingen voldoende toegerust zijn om invulling te geven aan deze extra beleidsmatige verantwoordelijkheid. Sportverenigingen in Nederland, maar ook in de rest van Europa, geven nu al te kennen knelpunten te ervaren waar het gaat om het werven van voldoende en deskundige vrijwilligers en het sluitend krijgen van de begroting. Verenigingen kunnen veel betekenen voor het beleid en voor de maatschappij, zo heeft het verleden wel bewezen, maar te veel op het bordje leggen van de sportvereniging brengt ook een afbreukrisico met zich mee. Zelfs als, zoals in Nederland, het verenigingsleven er eigenlijk best goed voor staat. ●

Column

Dafne-effect

➊ KOEN BREEDVELD

Wat wordt het Dafne-effect? In de jaren negentig was het Maarten van Bottenburg die als een van de eersten de mythe doorsprikte dat meer mensen gaan en blijven sporten als ze landgenoten zien excelleren en medailles zien winnen. Zelfs Ard en Keessie kregen het niet voor elkaar.

Alleen in echt onbekende sporten trad een dergelijk effect op, zoals in judo (Geesink) of darts (Van Barneveld).

Kunnen de prestaties van Schippers, nu al aangemerkt als legendarisch, deze sociologische wetmatigheid doorbreken? Je zou het bijna denken. Bij het brede publiek en zeker bij de jeugd, heeft de moeder der sporten nooit op veel belangstelling kunnen rekenen. De sport is bovendien goed georganiseerd, met een intelligente bond en vitale clubs. En dan is er nog het EK atletiek, in 2016, in eigen land. Tijd om te oogsten!

Ongetwijfeld zal de naam Dafne omhoog schieten in de voornamentophonderd van de Sociale Verzekeringsbank (in 2014 kwam Dafne zes keer voor; daarmee was het nummer 1.478 in de ranglijst van populairste meisjesnamen; Daphne scoorde beter en was 145ste). In Utrecht schudt men voor eens en altijd de idee van zich af dat de stad geen sportstad is (met dank ook aan de Tourstart!). Basisscholen zullen schoolatletiekprogramma's adopteren, en door de aderen van de vaderlandse atletiek sport stroomt nieuw bloed.

De toekomst zal uitwijzen of dat voldoende is om het aantal 'atletiekers' te doen stijgen. Topsport mag veel betekenen voor mensen die al aan sport doen en mag een sport 'smoel' geven, de impuls die ervan uitgaat is doorgaans te vluchtig om andersdenkenden van gedrag te doen veranderen.

Wat vaststaat is dat een jonge vrouw uit het Utrechtse Oog in Al bezig is haar droom te realiseren. Die droom heeft haar nu tot object gemaakt van planvorming van politici, sportbobo's en marketeers (en columnist). Met het eerste gun je haar alle succes en plezier, met het tweede vooral ook sterkte. Tegen beter weten in hoop je dat de opmerkelijke prestaties van Dafne Schippers vooral effect zullen hebben op het leven van heel veel anderen, en minder op dat van haarzelf.

Koen Breedveld
Directeur Mulier Instituut